
Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α

Ο Θουκυδίδης είναι ένας ιστορικός και στρατηγός που έζησε τον πέμπτο π. Χ. αιώνα κατά την Κλασική περίοδο της αρχαίας Ελλάδας. Γεννήθηκε στην Αθήνα. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου ανάμεσα στην Αθήνα και τη Σπάρτη (431 έως 404 π.Χ.), ήταν επικεφαλής του στόλου που είχε αποστολή να προστατέψει την Αμφίπολη, στην Θράκη. Δεν κατόρθωσε όμως να φτάσει έγκαιρα στην πόλη. Η πόλη έπεσε στα χέρια του Σπαρτιάτη στρατηγού Βρασιίδα, γεγονός το οποίο κόστισε είκοσι χρόνια εξορίας στον Θουκυδίδη. Σε αυτό το διάστημα είχε την ευκαιρία να συγκεντρώσει λεπτομερείς πληροφορίες και από τα δύο αντίπαλα στρατόπεδα και να πραγματοποιήσει έρευνες για το έργο του, την *Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου*.

Ο Θουκυδίδης θεωρείται ως ένας από τους μεγαλύτερους ιστορικούς της Αρχαιότητας. Για να εξηγήσει την εξέλιξη της Ιστορίας, επικεντρώνεται στα φυσικά αίτια και στις πράξεις των ανθρώπων παρά στη μοίρα ή στην παρέμβαση των θεών. Στο έργο του, δεν παρουσιάζει τα γεγονότα σαν απλά επεισόδια, αλλά τα εξηγεί προσπαθώντας να ρίξει φως στους λόγους που ώθησαν τους πρωταγωνιστές τους να δράσουν με τον συγκεκριμένο τρόπο. Επειδή ο Θουκυδίδης θεωρεί πολύ σημαντικές τις πράξεις των ανθρώπων, εισήγαγε στο έργο του κάποιες δημηγορίες που επινόησε ο ίδιος αυτές τον βοηθούν να εξηγήσει τα κίνητρα των ιστορικών προσώπων.

ΜΕΡΟΣ Β

Ο Θουκυδίδης αποδίδει στον Αθηναίο ηγέτη Περικλή (πέμπτος αιώνας π.Χ.) την παρακάτω δημηγορία, η οποία εκφωνήθηκε προς τιμή των στρατιωτών που σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου του Πελοποννησιακού Πολέμου.

Το πολίτευμά μας δεν αντιγράφει τους νόμους των γειτονικών κρατών αντίθετα εμείς αποτελούμε υπόδειγμα για τους άλλους, παρά τους μιμούμαστε. Το πολίτευμά μας ονομάζεται δημοκρατία, γιατί η εξουσία είναι στα χέρια των πολλών και όχι των λίγων. Οι νόμοι μας εγγυώνται σε όλους τα ίδια δικαιώματα στις ιδιωτικές τους υποθέσεις, ενώ στον δημόσιο βίο, τα αξιώματα αποδίδονται ανάλογα με την αξία του καθενός και όχι την κοινωνική του θέση.

Η κοινωνική θέση δεν αποτελεί εμπόδιο για οποιονδήποτε επιθυμεί να ασκήσει ένα δημόσιο λειτούργημα (...). Όπως στην ιδιωτική μας ζωή δεν ενοχλούμε τους άλλους, έτσι και στο δημόσιο βίο δεν παραβαίνουμε τους νόμους. Υπακούμε σε αυτούς που τους έχουμε εμπιστευτεί τα αξιώματα και υπακούμε και στους νόμους, κυρίως σε όσους προστατεύουν τους αδύναμους. Σεβόμαστε και τους άγραφους νόμους, η παράβαση των οποίων προκαλεί μεγάλη ντροπή.

Επίσης, προσφέρουμε πολλές ευκαιρίες για ψυχαγωγία. Οι αγώνες και οι θρησκευτικές τελετές που γίνονται όλο τον χρόνο, ο εκλεπτυσμένος διάκοσμος των κατοικιών μας, αποτελούν καθημερινή πηγή ευχαρίστησης, που βοηθά να διώχνουμε μακριά τις έγνοιες. Οι πολυάριθμοι κάτοικοι της πόλης φροντίζουν ώστε αγαθά από όλες τις γωνιές του κόσμου να συρρέουν στην Αθήνα και έτσι τα φρούτα από άλλες χώρες είναι το ίδιο γνωστά στους Αθηναίους όσο και τα δικά τους.

Θουκυδίδης, Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου (διασκευή)

Να ανατρέξεις στο κείμενο «Η Δημοκρατία στην Αθήνα» που βρίσκεται στην προηγούμενη σελίδα για να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Ερώτηση 1: Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ποιο γεγονός κόστισε την εξορία στον Θουκυδίδη;

- A Δεν κατόρθωσε να προσφέρει τη νίκη στους Αθηναίους στην Αμφίπολη.
 - B Τοποθετήθηκε επικεφαλής του στόλου στην Αμφίπολη.
 - Γ Συγκέντρωσε πληροφορίες και από τα δύο αντίπαλα στρατόπεδα.
 - Δ Λιποτάκτησε από την Αθήνα για να πολεμήσει στο πλευρό των Σπαρτιατών.
-

Ερώτηση 2: Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ένας από τους στόχους του λόγου που παρουσιάζεται στο Μέρος Β ήταν να τιμήσει τους στρατιώτες που σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου του Πελοποννησιακού Πολέμου.

Να αναφέρεις ΑΚΟΜΑ έναν στόχο της δημηγορίας.

.....
.....

Ερώτηση 3: Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ποιος έγραψε τη δημηγορία στο Μέρος Β; Να αναφερθείς στο κείμενο για να εξηγήσεις την απάντησή σου.

.....
.....

Ερώτηση 4: Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Σύμφωνα με το κείμενο, σε τι διέφερε ο Θουκυδίδης από τους άλλους ιστορικούς της εποχής του;

- A Έγραφε για τους συνηθισμένους ανθρώπους, όχι για τους ήρωες.
 - B Στηριζόταν σε μαρτυρίες παρά σε απλά γεγονότα.
 - Γ Εξηγούσε τα ιστορικά γεγονότα αναφερόμενος σε υπερφυσικά αίτια.
 - Δ Εστιαζόταν στους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι έκαναν ότι έκαναν.
-

Ερώτηση 5: Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Να κοιτάξεις το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου, που βρίσκεται προς το τέλος του δεύτερου μέρους:

«Επίσης, προσφέρουμε πολλές ευκαιρίες για ψυχαγωγία. Οι αγώνες και οι θρησκευτικές τελετές που γίνονται όλο τον χρόνο, ο εκλεπτυσμένος διάκοσμος των κατοικιών μας, αποτελούν καθημερινή πηγή ευχαρίστησης, που βοηθά να διώχνουμε μακριά τις έγνοιες.»

Ποια από τις παρακάτω προτάσεις συνοψίζει καλύτερα αυτό το απόσπασμα του κειμένου;

- A Στην Αθήνα, το πολίτευμα επιτρέπει στον καθένα να νομοθετεί.
- B Η διασκέδαση και η ομορφιά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευχάριστης ζωής που περνά κάποιος στην Αθήνα.
- Γ Οι Αθηναίοι ζουν μέσα σε υπερβολική πολυτέλεια και δεν μπορούν να πάρουν τη ζωή στα σοβαρά.
- Δ Ο δημόσιος βίος και η ιδιωτική ζωή θεωρούνται ένα και το αυτό.

Σημείωση 1. Από *PISA 2009 Assessment Framework -Key Competencies in Reading, Mathematics and Science* (σελ. 208-213) από OECD, 2009, Paris: OECD. (προσαρμογή)

Σημείωση 2. Μετάφραση θέματος από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Θέμα που δόθηκε στους μαθητές/τριες για το Πρόγραμμα PISA 2009 (πιλοτική έρευνα).

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ερώτηση 1

Αποδεκτή απάντηση

A. Δεν κατόρθωσε να προσφέρει τη νίκη στους Αθηναίους στην Αμφίπολη.

Μη αποδεκτή απάντηση

Άλλες απαντήσεις.

Ερώτηση 2

Αποδεκτή απάντηση

Εύλογη απάντηση και σύμφωνη με το κείμενο. Μπορεί να αναφέρεται σε έναν ή περισσότερους στόχους του κειμένου : να πείσει τους στρατιώτες να συνεχίσουν τη μάχη, να παρηγορήσει τις οικογένειες των νεκρών, να κάνει περήφανους τους Αθηναίους πολίτες, ή να προβάλλει τις αρετές της Αθήνας έναντι της Σπάρτης ή των άλλων πόλεων.

- Να κάνει περήφανους τους κατοίκους της Αθήνας.
- Να προάγει τη δημοκρατία.
- Να εξηγήσει τα προτερήματα της Αθηναϊκής δημοκρατίας.
- Να πείσει τον κόσμο ότι η Αθήνα είναι σε καλή κατάσταση παρόλο που τώρα αντιμετωπίζει προβλήματα.
- Να τονώσει την αισιοδοξία και το ηθικό.
- Να προκαλέσει το ενδιαφέρον του λαού.
- Να τονώσει τον πατριωτισμό.
- Να κερδίσει τις επόμενες εκλογές.
- Να αυξήσει τη δημοτικότητά του.
- Να στρέψει τον κόσμο εναντίον των Σπαρτιατών.

Αναφέρεται στο γεγονός ότι ο στόχος του Θουκυδίδη είναι να κατανοήσει τα κίνητρα ή το σκεπτικό του Περικλή.

- Να εξηγήσει την ψυχολογία του Περικλή.
- Να εξηγήσει γιατί έκανε αυτό που έκανε.

Μερικώς αποδεκτή απάντηση

Αναφέρεται μόνο στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η δημοκρατία.

- Να θίξει το θέμα της δημοκρατίας.
- Να εξηγήσει τη δημοκρατία στο λαό.

Μη αποδεκτή απάντηση

Ανεπαρκής ή αόριστη απάντηση.

- Για να τιμήσει τους στρατιώτες που σκοτώθηκαν στον πόλεμο. [Επαναλαμβάνει την εκφώνηση]

Ανεπαρκής κατανόηση του κειμένου ή μη εύλογη, ή εκτός θέματος απάντηση.

- Το θέμα του λόγου, είναι η Αθήνα. [Δεν αναφέρει τον σκοπό του κειμένου]
- Να κάνει τον κόσμο να γελάσει. [Λανθασμένη απάντηση]

Ερώτηση 3

Αποδεκτή απάντηση

Αναφέρεται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στον Θουκυδίδη ως τον συγγραφέα της δημηγορίας ΚΑΙ στο γεγονός ότι ο Θουκυδίδης αποδίδει αυτή την δημηγορία στον Περικλή. Παραφράζει ή απλώς παραθέτει το αντίστοιχο σημείο του κειμένου.

- Ο Θουκυδίδης. Το κείμενο λέει: «Ο Θουκυδίδης αποδίδει στον Περικλή...».
- Ο Θουκυδίδης. «Επειδή ο Θουκυδίδης θεωρεί πολύ σημαντικές τις πράξεις των ανθρώπων, εισήγαγε στο έργο του κάποιες δημηγορίες που επινόησε ο ίδιος».
- Το κείμενο λέει ότι ο Θουκυδίδης επινοούσε δημηγορίες για λογαριασμό των ανθρώπων για τους οποίους έγραφε.

Μη αποδεκτή απάντηση

Αναγνωρίζει τον Θουκυδίδη ως τον συγγραφέα της δημηγορίας αλλά χωρίς να δίνει εξήγηση.

- Ο Θουκυδίδης.
- Ένας ιστορικός και στρατηγός. [Έμμεση αναφορά στον Θουκυδίδη]

Ανεπαρκής ή αόριστη απάντηση.

- Κάποιος άλλος. [Πολύ αόριστο]

Ανεπαρκής κατανόηση του κειμένου ή μη εύλογη, ή εκτός θέματος απάντηση.

- Ο Περικλής.
- Τον έγραψε κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου.

Ερώτηση 4

Αποδεκτή απάντηση

Δ. Εστιαζόταν στους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι έκαναν ότι έκαναν.

Μη αποδεκτή απάντηση

Άλλες απαντήσεις.

Ερώτηση 5

Αποδεκτή απάντηση

Β. Η διασκέδαση και η ομορφιά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευχάριστης ζωής που περνά κάποιος στην Αθήνα.

Μη αποδεκτή απάντηση

Άλλες απαντήσεις.

Σημείωση 1. Από PISA 2009 Assessment Framework - Key Competencies in Reading, Mathematics and Science (σελ. 208-213) από OECD, 2009, Paris: OECD. (προσαρμογή)

Σημείωση 2. Μετάφραση οδηγιών βαθμολόγησης από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.